

การศึกษานี้เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการพัฒนา ชุมชนตามภูมิสังคมอย่างยั่งยืน และการแปลงแผนเป็นโครงการพัฒนา ดำเนินการและรวบรวมข้อมูลโดย การจัดเวทีชุมชน การทำ Future Search Conference (F.S.C) และ SWOT analysis การอภิปรายกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม กับกลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change agents) ที่อาสาเข้าร่วมกระบวนการ จำนวน 25 คน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำครอบครัวในชุมชนทั้งหมด ซึ่งได้ดำเนินการในช่วงต้นกระบวนการ แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านยังไม่เปิดใจให้ข้อมูลทั้งหมด แม้กระนั้นก็ยังได้รับข้อมูลที่ชุมชนไม่เคยตระหนักมาก่อน ทั้งด้านบวกและลบของชุมชน จนอยากให้มีการสำรวจบ่อยๆ และเยาวชนอาสาได้บทเรียนในการมีส่วนร่วมเรียนรู้กับชุมชน เมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมมาตามลำดับ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงตลอดจนสมาชิกในชุมชน ต่างมั่นใจในศักยภาพของชุมชนมากขึ้น ว่าชุมชนสามารถเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง เพื่อความยั่งยืนตามภูมิสังคมของชุมชนได้ โดยเฉพาะแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของชุมชนและผู้นำมีอาชีพบ้านสามขา และตระหนักว่าแท้ที่จริงแล้ว บ้านทรายมูลมีฐานทรัพยากรที่ดีกว่าบ้านที่ได้ดูงานเสียอีก ชุมชนได้วิเคราะห์ห้วงจรแห่งการเกิดหนี้จากการประกอบอาชีพทางการเกษตร ว่าอยู่ที่ความไม่รู้ของเกษตรกรในหลายประเด็น ในที่สุดชุมชนได้เห็นขอบแผนและโครงการที่มีการกำหนดตัวผู้รับผิดชอบในโครงการ โครงการทั้งหมดประกอบด้วยโครงการที่ชุมชนสามารถทำเองได้ 16 โครงการ โครงการที่ต้องพึ่งพิงงบประมาณและความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก 14 โครงการ โครงการด้านพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งทั้งหมดเป็นโครงการที่ชุมชนดำเนินการเองได้ ได้รับความเห็นชอบด้วยมติเอกฉันท์จากเวทีชุมชนทุกโครงการ ขณะที่โครงการที่ต้องพึ่งพิงภายนอก หากทำสำเร็จ จะเป็นประโยชน์แก่ชุมชนโดยตรงอย่างชัดเจน บางส่วนกลับมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยจำนวนหนึ่งเสมอ หลังจากจัดทำแผนและโครงการแล้ว ชุมชนได้ดำเนินโครงการบางโครงการทันที เช่น โครงการขยายแนวกันไฟฟ้า ทั้งนี้เพราะว่าเคยมีดินโคลนไหลท่วมถนนในชุมชนเมื่อมีฝนตกหนัก ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของแนวคิดพึ่งตนเอง ของผู้นำการเปลี่ยนแปลงและสมาชิกในชุมชน จากการได้เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนตนเอง

This research was aimed at studying the participatory learning on the establishing of community development plans and the transforming of the plans to working projects. The processes used in the research were community forums for Future Search Conference (F.S.C) and SWOT analysis, focused group discussion, in-depth interview and participatory observation. Twenty-five change agents volunteered in these processes.

The information from interviewing all family leaders in the village which has been done in the early part of the learning process revealed that they were not open-minded and did not give all family information. However, both positive and negative information of the village which had never been recognized before was disclosed. Therefore, the villagers were enthusiastic to make more village censuses. After gradually experiencing the participatory learning and perceiving the aspiration from the success of the leaders and villagers at Sam Kha village, the change agents and villagers were more confident in the potential of their community in conducting its positive changes. They also recognized that the natural resource-base of their village was even better than Sam Kha village. After that, they had concluded that the debt from farming resulted from lacking knowledge in several aspects. Finally, the community approved the plans and working projects that had responsible persons. These projects composed of sixteen tasks run by the community and the other fourteen needed external supports. All projects on development and conservation of natural resources and environment which can be run by the community were accepted while there was some con in some projects required external support. After finishing the establishing of the plans and projects, some projects had been immediately implemented, e.g., the expanding of forest fire brake. This reflected the development of self-reliant manner among the change agents and villagers from the participatory learning.